

Aceste pietre de pe morminte dau certitudine succesiunii deceselor voievozilor de la Bogdan la Alexandru cel Bun, nesigură după izvoarele literare, și arată că Roman a murit ulterior lui Ștefan, succesorul său în domnie¹.

Coroborând izvoarele epigrafice cu cele diplomatice, rezultă faptul că cneaghina Anastasia, fiica lui Lațcu voievod și soacra lui Alexandru cel Bun, e mama doamnei Ana, adevărata lui soție. Primind de la ginerele ei Coțmanul Mare să-l stăpânească cât va trăi, iar după moartea ei să fie al episcopiei de Rădăuți, înseamnă că dorea să înzestreze ctitoria proprie a neamului ei.

Din reconstituirea tablei genealogice, atât cât ne permit izvoarele istorice sigure, nu putem să spunem decât că nu se poate face nici o legătură între Petru și predecesorul său Lațcu, și nici cu Ștefan, unul din succesorii săi.

Ca urmare a celor expuse pînă acum, reiese că în Moldova secolului al XIV-lea, în procesul politic de centralizare, de unificare a « țărilor » care vor forma Țara Moldovei în granițele ei istorice cunoscute, a existat o mare frământare între feudații locali. Au trebuit să fie înlăturate numeroase contradicții interne și înfrînte multe intervenții externe².

Alexandru cel Bun, prin luarea domniei în 1400, nu înseamnă că își avea scaunul consolidat. Puținătatea documentelor emise de el în primii ani de domnie, schimbările de sfetnici pe plan intern și presiunea Poloniei pentru infeudarea față de regele ei pe plan extern, arată că nu avea liniște în țară. Au fost necesare acțiuni continue și simț politic pînă au fost înlăturate toate competițiile și s-au stabilit relații noi cu boierii țării. Letopisețul de la Bistrița consemnează începutul domniei lui Alexandru sub un titlu nou, « țării Moldovei », pus însă sub anul 1399. Data nu corespunde momentului, dar faptul că prin acest domn începe « țaratul », adică domnia Moldovei, ulterior a fost o certitudine pentru compilatorul letopisețului, care l-a consemnat ca atare.

Lupele pentru sceptru și pentru curmarea rivalităților interne au fost încununate de succes numai în 1407, cînd se fac primele consemnări în Pomelnicul de la Bistrița. În anul următor relațiile externe capătă și ele alt caracter, căci este pentru prima dată cînd negustorii poloni se văd nevoiți să aibă un act juridic din partea noului stat moldovean în ce privește condițiile în care trebuiau să-și exercite negoțul în Moldova, care devenise o țară capabilă să-și impună voința în relațiile internaționale. Este o recunoaștere deplină, pe plan intern și extern, a « țaratului Moldovei », consemnat de cronicar.

ПОСЛЕДОВАТЕЛЬНОСТЬ ПРАВЛЕНИЯ ГОСПОДАРЕЙ МОЛДОВЫ ДО АЛЕКСАНДРУ ДОБРОГО ПО МАТЕРИАЛАМ ДОКУМЕНТОВ XIV БЕКА И РУМЫНСКИХ ХРОНИК XV и XVI вв. НА ЦЕРКОВНОСЛАВЯНСКОМ ЯЗЫКЕ

(Резюме)

Автор изучает последовательность правления господарей Молдовы в XIV в. по славяно-румынским хроникам, сопоставляя их с данными других исторических источников.

Сопоставляя друг с другом *Бистрицкий поминальник*, «*актописню*» от тоан началса молдавска земак» (названная И. Богданом «Бистрицкой»), оба путненские варианты вместе с бисериканской румынской версией XVIII в., «*Молдово-польскую*» хроникку и «*Молдово-русскую*» хроникку, автор приходит к заключению, что в отношении последова-

¹ Cu privire la inscripțiile puse de Ștefan cel Mare pe mormintele predecesorilor săi avem de observat: la unii arată rudenția cu ei (bunio — ДѢДЪ — la Bogdan fratele lui Alexandru cel Bun; unchiul — ШИЧОУ — la Bogdan fiul lui Alexandru cel Bun și unchiul — ОУНЧОУ —, lectură conjecturală, la Ștefan II, fiul lui Alexandru cel Bun); nu arată grad de rudenție (la Ana, doamna lui Alexandru cel Bun), în schimb spune strămoș — ПРѢДѢДЪ — la toți ceilalți (Bogdan) Roman și Ștefan) și strămoașe — ПРѢДѢДИЦИ — (la Anastasia), ceea ce nu poate corespunde în mod absolut acestui grad de rudenție. De asemenea, mai trebuie să observăm că la toți acești predecesori pune înaintea numelui calitatea «Io» și «Ioann», afară de Bogdan I și Ștefan II. Este oare o omisiune întâmplătoare?

² S-ar putea invoca împotriva punctului nostru de vedere argumente care, aparent, ar contrazice concluziile noastre: puterea politică și economică pe care o sugerează împrumutul acordat de Petru voievod regelui Poloniei, la 1388, și impresionanta intituție a lui Roman voievod. La acestea s-ar adăuga și faptul că amândoi acești voievozi bat și monedă. Înșă dreptul de a bate monedă este un drept suveran și suzeran, care poate fi conședat și conșesionat. Petru, fiind primul domn moldovean care bate monedă, arată că într-adevăr el avea o poziție consolidată, dar cit de mare era puterea lui economică nu a fost demonstrat pînă acum. Desigur că nu a fost excepțională. Scrișoarea lui către regele Poloniei arată că-i dă numai 3 000 de ruble de argint frinșesc, deoarece nu putuse să-i dea 4 000 de ruble cit ceruse regele. Suma în sine nu este colosală pentru un împrumut în gaj, dacă o comparăm cu cele 7 000 de mărci pe care Basarab, voievodul Țării Românești, le oferea gratuit regelui Ungariei la 1330. Tot astfel, intituția lui Roman nu arată decât că stăpînirea lui ajunsese la mare, dar în ce parte atingea țărmlul mării nu e încă precizat. Se știe că hotarul de sud al Moldovei a fost atins numai sub Alexandru cel Bun.